

הממנה על הקברים עומד על הגוף ודן אותו בכל יום ויום. אם לצדיקים כף - על אחת כמה וכמה לרשעים.

ובזמן שהגוף נרקב ונבלה בעפר, הרי הדין שוכף מהפל, פרט לאותם חסידים העמודים של העולם שהם ראויים להעלות נשמתם לאתו מקום עליון שראוי להם, ומעטים הם בעולם. כל אותם המתים של העולם, כלם מתים על ידי המלאך המשחית, פרט לאותם שמתים בארץ הקדושה (ובלם מתים על ידי המלאך המשחית, שהוא מלאך המות, וכל אותם המתים שבארץ הקדושה) שלא מתים על ידו, אלא על ידי מלאך הרחמים ששולט בארץ.

אמר רבי יצחק, אם כף, מה השבח של משה ואהרן ומרים שכתוב בהם על פי ה', שאלה לא מתו על ידי אותו המלאך המשחית, ואתה אומר שכל העולם, אותם שמתו בארץ ישראל, לא מתים על ידי זה? אמר לו, כף הוא ודאי, והשבח של משה אהרן ומרים היה יותר מכל בני העולם שהם מתו מחוץ לארץ הקדושה. שמשה אהרן ומרים מתו מחוץ לארץ הקדושה, וכלם מתו על ידי אותו המשחית, פרט למשה אהרן ומרים שלא מתו אלא על ידי הקדוש ברוך הוא. אבל אותם שמתים בארץ הקדושה, לא מתים על ידי אותו המשחית, שהרי הארץ הקדושה אינה עומדת ברשות אחרת, אלא ברשות הקדוש ברוך הוא לבדו. ור' כותב, (ישעיה כו) יחיו מתיד נבלתי יקומו הקיצו ורננו שכני עפר וגו'. יחיו מתיד - אלו

בעלמא, דלית ליה דינא דקברא. בגין דההוא מלאך דממנא על קברי, קאים על גופא, ודן ליה בכל יומא ויומא. אם לצדיקים כף, לחייבים על אחת כמה וכמה.

ובזמנא דגופא אתעפל ואתבלי בעפרא, הא דינא אשתכח מפלא, בר מאינון חסידי קיימין דעלמא, דאינון אתחזון לסלקא נשמתהון לההוא אתר עלאה דאתחזי לון, וזעירין אינון בעלמא.

כל אינון מתין דעלמא, בלהו מתין על ידי דמלאכא מחבלא, בר אינון דמתין בארעא קדישא, (ובלהו מתין על ידי דמלאכא מחבלא דאיהו מלאך המות, וכל אינון מתין די בארעא קדישא) לא מתין על ידוי, אלא על ידי דמלאכא דרחמי דשליט בארעא.

אמר רבי יצחק, אי הכי, מאי שבחא איהו למשה ולאהרן ומרים, דכתיב בהו על פי יי', דאלין לא מיתו על ידי דההוא מלאך מחבלא, ואת אמרת, דכולי עלמא אינון דמיתו בארעא דישראל, לא מתין על ידוי דדא.

אמר (דף קנ"א ע"ב) ליה, הכי הוא ודאי, ושבחא דמשה אהרן ומרים, הוה יתיר מכל בני עלמא, דאינון מיתו לבר מארעא קדישא, דמשה אהרן ומרים לבר מארעא קדישא מיתו, וכלהו מיתו על ידי דההוא מחבלא, בר אינון משה ואהרן ומרים, דלא מיתו אלא על ידי דקודשא בריה הוא. אבל אינון דמתין בארעא קדישא, לא מתין על ידי דההוא מחבלא, דהא ארעא קדישא לא קיימא ברשו אחרא, אלא ברשו דקודשא בריה הוא בלחודו.

ועל דא כתיב, (ישעיה כו) יחיו מתיד נבלתי יקומו הקיצו ורננו שוכני עפר

שמתים בארץ הקדושה, שהם מתים שלו, ולא מאחר, שלא שולט שם הצד האחר כלל, ולכן כתוב מתיך. נבלתי יקומו - אותם שמתו בארץ נכריה אחרת על ידי אותו המשחית.

ולכן נקראו נבלה. מה נבלה מטמאה במשא - אף אותם שמתים מחוץ לארץ הקדושה מטמאים במשא (במשו). ולכן הם נבלה. כל שחיטה שנפסלה נקראת נבלה, משום ששחיטה זו היא מצד האחר, ומיד כשנפסל שורה עליו הצד האחר. ומשום שהיא שלו ושורה עליה נקרא נבלה. וסוד זה - (כשמו בן הוא) נבל הוא, ונבל שמו ונבלה עמו.

ולכן בכל מקום שהוא שורה נקרא נבלה. המנוול הזה לא שורה אלא במקום פסול, ולכן שחיטה שנפסלה היא שלו, ונקראת על שמו. ולכן המתים מחוץ לארץ הקדושה פחת רשות אחרת ושורה עליהם הצד האחר ונקראים נבלה.

הקיצו ורננו שוכני עפר. שוכני - דירים ישנים, ולא מתים. ומי הם? ישני חברון, שהם לא מתים, אלא ישנים. ולכן כתוב בהם גויעה, כמי שגווע ויש בו קיום להתנער. אף כף אותם ארבע זוגות של חברון ישנים הם ולא מתים, וככל עומדים בקיימם באותם הגופות שלהם, ויודעים סתרים גנוזים יותר משאר בני אדם. גנוזים היו שם תוך פתח הגן עדן אותם הגופים שלהם, ואלה הם שוכני עפר. ולכן כל אותם שיצאה נשמתם בארץ הקדושה, אינה יוצאת על ידי אותו המשחית, ולא שולט שם, אלא על ידי מלאך הרחמים, שהארץ הקדושה עומדת בגורלו.

קדישא קיימא בעדביה.

וגו'. יחיו מתיך, אליו דמתין בארעא קדישא, דאינון מתין דיליה, ולא מאחר, דלא שלטא תמן סטרא אחרא כלל, ועל דא כתיב מתיך. נבלתי יקומו, אינון דמיתו בארעא נוכראה אחרא, על ידי דההוא מחבלא.

ועל דא אקרוין נבלה, מה נבלה מטמאה במשא, אוף אינון דמתין לבר מארעא קדישא, מטמאין במשא. (נ"א במגע) ועל דא אינון נבלה. כל שחיטה דאיפסיל, אקרי נבילה, בגין שחיטה הא איהי מסטרא אחרא, ומיד דאיפסיל שריא עלה סטרא אחרא. ובגין דאיהי דיליה, ושריא עלה אקרי נבלה. ורזא דא (ס"א כשמו בן הוא) נבל הוא, (שמואל א כה) ונבל שמו ונבלה עמו.

ועל דא בכל אתר דאיהו שריא, אקרי נבלה. מנוול דא לא שריא, אלא באתר פסילו, ועל דא שחיטה דאפסיל, הא דיליה הוא, ואקרי על שמייה. ובגין כן, מתין דאינון לבר מארעא קדישא, תחות רשו אחרא, ושריא עלייהו סטרא אחרא, אקרוין נבלה.

הקיצו ורננו שוכני עפר, שוכני, דיירין דמיכין, ולא מתין. ומאן אינון. דמיכין דחברון, דאינון לא מתין, אלא דמיכין. ועל דא כתיב בהו גויעה, כמאן דגווע, ואית ביה קיימא לאנערא. אוף הכי אינון ארבעה זוגי דחברון, דמיכין אינון ולא מתין, וכלהו קיימו בקייומייהו באינון גופין דלהון, וידעי סתרין גניזין, יתיר משאר בני נשא. גניזין הוו תמן גו פתחא דגן עדן אינון גופין דלהון, ואליו אינון שוכני עפר. ועל דא כל אינון דנפקו נשמתיהו בארעא קדישא, לא נפיק על ידי דההוא מחבלא, ולא שלטא תמן, אלא על ידי דמלאכא דרחמי, דארעא